

Opinnäytetyö (AMK)

Sairaanhoitaja (AMK)

2016

Matleena Heikkilä & Sonja Suolahti

SAIRAANHOITAJAOPISKELIJAN OPPIMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT HARJOITTELU- YMPÄRISTÖSSÄ

Matleena Heikkilä & Sonja Suolahti

SAIRAANHOITAJAOPISKELIJAN OPPIMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT HARJOITTELUYMPÄRISTÖSSÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistäviä ja heikentäviä tekijöitä harjoitteluympäristössä systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen. Työn tavoitteena on tukea oppimista ja helpottaa sairaanhoitajaopiskelijan siirtymistä työelämään. Tämä opinnäytetyö on osa Verkkovirta-hanketta. Opinnäytetyöhön valikoitui yhteensä 16 (=n) julkaisua.

Laki ammattikorkeakoulusta määrittelee ammattikorkeakoulun yhteiset harjoittelun tavoitteet, joiden mukaan opiskelija tulee perehdyttää ohjatusti ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin. Tutkimusten mukaan harjoitteluympäristön laatuun vaikuttaa monet eri tekijät liittyen työympäristöön, henkilöiden väliseen vuorovaikutukseen, organisaatioon ja itse opiskelijaan. Harjoittelujakson aikana opiskelijan ja ohjaajan välinen läheinen suhde, sekä perehdytys, ohjaus ja psyykkinen tuki edistävät oppimista harjoitteluympäristössä. Myös riittävät resurssit ja tehokas johtajuus harjoittelupaikassa edistävät oppimista. Harjoitteluympäristössä oppimista heikentäviksi tekijöiksi osoittautui opiskelijan kokemaa stressiä, tuen puute ja opiskelijan huono suhde muun henkilökunnan kanssa. Myös ajantasaisten laitteiden puute, sekä opiskelijan liiallinen työllistäminen harjoittelupaikassa ovat oppimista heikentäviä tekijöitä.

Harjoitteluympäristössä opiskelijan oppimista voidaan edistää opiskelijan riittävällä ohjauksella ja ohjauskeskusteluilla, riittävällä tiedonsaannilla ja ilmapiirillä, joka tukee oppimista. Koulutuksen ja työelämän välistä kuilua tulee pienentää ja huolehtia harjoitteluympäristön ajankohtaisesta teknologiasta. Työelämän monimutkaistuessa koulutukselta odotetaan enemmän valmiuksia monialaisen asiantuntijuuden kehittämisessä. Korkealaatuinen harjoitteluympäristö tulee nähdä osana laadukasta terveydenhuoltoa.

ASIASANAT:

Sairaanhoitajaopiskelija, harjoitteluympäristö, laatu, ohjaus ja oppiminen

Matleena Heikkilä & Sonja Suolahti

FACTORS IN PRACTICE ENVIRONMENT AFFECTING THE LEARNING OF NURSING STUDENTS

The purpose of this thesis was to find out the practice environmental factors promoting or debilitating the learning of student nurses by applying systematic literature review. The aim of the thesis is to support the learning of the students and to facilitate their transition to working life. This thesis is a part of Verkkovirta project. The review is based on 16 (=n) publications.

The law specifies common practical training objectives of the University of Applied Sciences, according to which the students are to be familiarized with the tasks relevant for their professional studies. Studies have shown that the quality of the practice environment is affected by many factors related to the working environment, human interaction, organization and the students themselves. During the practical training period the close relationship between the student and the instructor, as well as orientation, guidance and psychological support improve learning in the practice environment. The availability of adequate resources and effective leadership in the practice environment also improve learning. Learning impairing factors in practice environment turned out to be stress experienced by the student, lack of support and poor relationship with the staff. Also the lack of up to date equipment, as well as excessive employment of the student in the practice place are learning debilitating factors.

In the practice environment the student's learning can be promoted by providing adequate guidance and supervisory discussion, ensuring sufficient access to needed information and atmosphere that supports learning. The gap between education and working life should be diminished and care should be taken that the technology used at the practice environment is up to date. As the modern working life becomes increasingly complex, more is expected from the education in supporting the development of multidisciplinary expertise. High quality of the practice environment should be seen as an integral part of the high-class health care.

KEYWORDS:

Nursing student, practice environment, quality, guidance, learning

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTTAMISMENETELMÄ	7
2.1 Opinnäytetyön tarkoitus	7
2.2 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja julkaisujen hakuprosessi	7
3 TULOKSET	19
3.1 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttavat tekijät harjoitteluympäristössä	19
3.1.1 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistävät tekijät harjoitteluympäristössä	20
3.1.2 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista heikentävät tekijät harjoitteluympäristössä	24
3.2 Yhteenveto tuloksista	26
4 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	29
5 POHDINTA	31
6 LÄHTEET	37

KUVIOT

Kuvio 1. Sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttavat tekijät harjoitteluympäristössä.	28
--	----

TAULUKOT

Taulukko 1. Opinnäytetyöhön valikoitujen julkaisujen hakuprosessi.	9
Taulukko 2. Opinnäytetyöhön valitut julkaisut.	11

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoululaki ja sen asetus määrittelevät ammattikorkeakouluissa harjoittelun tavoitteet: *”Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä.”* (Asetus 256/95 3.3.1995, 7§). Laadukkaan harjoittelun perusedellytys on suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus (Kaartinen-Koutaniemi 2001, 15).

Työelämä monimutkaistuu jatkuvasti ja koulutukselta odotetaan enemmän valmiuksia monialaisen asiantuntijuuden kehittämiseen. Oppilaitoksissa tarjottavan opetuksen ohella korostetaan harjoitteluympäristössä hankittujen taitojen välitöntä soveltamista työelämään. (Salonen 2007, 6.) Sairaanhoidajan ammattikorkeakoulututkinto sisältää monipuolisesti erilaisia harjoittelujaksoja niin perusterveydenhuollon kuin erikoissairaanhoidon saralla ja harjoittelu onkin laajin yksittäinen opintokokonaisuus sairaanhoidajan tutkinnossa (Salonen 2007, 25). Harjoittelujaksot mahdollistavat koulussa opitun teoreettisen tiedon soveltamisen käytäntöön, jolloin oppimisen kokonaisvaltainen hyöty täydentyy. Jotta harjoittelun avulla voidaan saavuttaa optimaalinen hyöty, tulee harjoitteluympäristön omalta osaltaan tukea laadukasta oppimista. Motivoitunut ja avoin työyhteisö, riittävä ohjaus, sekä monipuoliset ja jakson tavoitteita vastaavat oppimistilanteet ovat avainasemassa laadukkaan harjoitteluympäristön mahdollistamisessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistäviä ja heikentäviä tekijöitä harjoitteluympäristössä systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen. Työn tavoitteena on tukea oppimista ja helpottaa opiskelijan siirtymistä työelämään. Opinnäytetyö on osa Verkkovirta-hanketta, jonka osatoteuttajana toimii Turun ammattikorkeakoulu. Hankkeen tavoitteena on kehittää uusia malleja opintojen aikaisen työn opinnollistamiseen opintopisteiksi.

Tässä työssä harjoitteluympäristöllä tarkoitetaan ammattikorkeakoulun sairaanhoidajan koulutukseen sisältyviä harjoittelujaksoja terveydenhuollon yksiköissä. Laatu on niistä ominaisuuksista ja piirteistä koostuva kokonaisuus, johon perustuu organisaation, palvelujärjestelmän, palvelun, tuotteen tai tietyn prosessin kyky täyttää sille asetetut vaatimukset ja odotukset. Hyvä laatu perustuu näyttöön pohjautuvaan palveluun ja parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. (THL 2014.)

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTTAMISMENETELMÄ

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistäviä ja heikentäviä tekijöitä harjoitteluympäristössä systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen. Kirjallisuudesta haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä tekijät vaikuttavat sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä?
 - 1.1 Mitkä tekijät edistävät sairaanhoitajaopiskelijan oppimista harjoitteluympäristössä?
 - 1.2 Mitkä tekijät heikentävät sairaanhoitajaopiskelijan oppimista harjoitteluympäristössä?

2.2 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja julkaisujen hakuprosessi

Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan koottua tietoa rajatulta alueelta, jolta haetaan vastauksia ennalta määritettyyn kysymykseen eli tutkimusongelmaan. Tämä edellyttää, että aiheesta on jo olemassa edes jonkin verran tutkittua tietoa. (Leino-Kilpi 2007, 2.) Kirjallisuuskatsauksen tärkein tehtävä on kehittää teoriaa, käsitteistöä tai olemassa olevaa teoriaa tieteen alalta. Kirjallisuuskatsauksia voidaan tehdä erilaisiin tarkoituksiin, jonka vuoksi on olemassa erityyppisiä katsauksia. Katsaustyyppit voidaan jakaa pääsääntöisesti kolmeen päätyyppiin. Näitä ovat kuvailevat katsaukset (narratiivinen), systemaattiset kirjallisuuskatsaukset, sekä määrällinen meta-analyysi ja laadullinen metasynteesi. Systemaattisessa katsauksessa keskeisin piirre on vastauksen etsiminen tarkkaan, usein kliiniseen kysymykseen ja siinä yhdistetään eri tutkimusten tuloksia. Lisäksi keskeisiä ominaisuuksia ovat tarkasti valitut hakumenetelmät, sekä noudatetut menettelytavat. (Suhonen ym. 2015, 7-14.)

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus etenee vaiheittain suunnittelusta raportointiin. Vaiheita voi olla useampia, mutta yleensä katsaus koostuu kolmesta vaiheesta.

Ensimmäinen vaihe sisältää katsauksen suunnittelun, jossa tarkastellaan aiheen aiempaa tutkimusta ja määritellään katsauksen tarve. Lisäksi ensimmäisessä vaiheessa tehdään tutkimussuunnitelma, joka sisältää tutkimuskysymykset. Näitä kysymyksiä on yleensä yhdestä kolmeen ja niiden tulisi olla mahdollisimman selkeästi määritellyt. Kysymysten asettamisen jälkeen valitaan katsauksen teon menetelmät, jotka sisältävät mm. hakutermien ja tietokantojen valitsemisen. Kirjallisuuskatsauksen toinen vaihe sisältää tekemisen hakuineen, synteeseineen ja analysoineineen. Tässä vaiheessa valikoidaan mukaan otettavat tutkimukset, sekä analysoidaan niiden sisällöt tutkimuskysymysten mukaisesti. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen kolmas vaihe koostuu katsauksen raportoinnista. Tässä vaiheessa raportoidaan tulokset ja tehdään johtopäätökset, sekä mahdolliset suositukset. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen onnistumisen ja tulosten asianmukaisuuden osoittamiseksi on tärkeää, että katsauksen kaikista vaiheista on kirjattu tarkasti. (Johansson 2007, 5-7.)

Tämä opinnäytetyö toteutetaan systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen. Tässä työssä kirjallisuudesta haetaan vastauksia ennalta asetettuihin tutkimuskysymyksiin tarkasti valikoitujen hakusanojen perusteella. Tässä opinnäytetyössä käytetään seuraavia tietokantoja: Cinahl, Medic, Medline, Pubmed ja Arto. Hakusanoina käytetään seuraavia: sairaanhoito (nursing), harjoitteluympäristö (practice environment), opiskelija (student), laatu (quality), tekijät (factors), edistää (improve), heikentää (impair). Jokainen yksittäinen haku tehtiin vuosirajauksella 2011–2016 ja lisäksi haku tehtiin ilmaisen kokotekstin saatavuuteen perustuen. Hakusanoja yhdisteltiin keskenään, jotta hakua saatiin rajattua selkeämmäksi ja tulokset saatiin vastaamaan paremmin tutkimuksessa asetettuihin kysymyksiin. Tiedonhakuprosessi on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Opinnäytetyöhön valikoitujen julkaisujen hakuprosessi.

Tietokanta	Hakusanat	Osumat	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Kokotekstin perusteella valitut
CINAHL Complete	nursing practice environment	90	23	9	4
	nursing practice environment AND student	16	6	3	2
	nursing practice environment AND quality	35	10	4	2
	nursing practice environment AND factors	44	8	4	2
	nursing practice environment AND improve	12	1	1	1
	nursing practice environment AND impair	4	0	0	0
Medline (Ovid)	nursing practice environment	44	4	0	0
	nursing practice environment AND student	6	0	0	0
	nursing practice environment AND quality	42	2	0	0
	nursing practice environment AND factors	28	0	0	0
	nursing practice environment AND improve	32	2	0	0
	nursing practice environment AND impair	2	0	0	0
Medic	sairaanhoito harjoitteluympäristö	21	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND opiskelija	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND laatu	1	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND tekijät	2	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND edistää	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND heikentää	0	0	0	0
Pubmed	nursing practice environment	350	27	15	10
	nursing practice environment AND student	53	12	5	3
	nursing practice environment AND quality	100	3	3	3
	nursing practice environment AND factors	117	4	3	2
	nursing practice environment AND improve	58	4	3	3
	nursing practice environment AND impair	0	0	0	0

(jatkuu)

Taulukko1 (jatkuu).

Tietokanta	Hakusanat	Osumat	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Kokotekstin perusteella valitut
Arto	sairaanhoito harjoitteluympäristö	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND opiskelija	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND laatu	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND tekijät	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND edistää	0	0	0	0
	sairaanhoito harjoitteluympäristö AND heikentää	0	0	0	0
Yhteensä		1057	106	50	32
Päällekkäiset artikkelit					32-16 n=16

Arto-tietokannasta ei löytynyt tutkimustietoa kyseessä olevilla hakusanoilla. Medline- ja Medic- tietokannoista löytyi muutamia hakutuloksia, joiden sisältö ei kuitenkaan vastannut tutkimuskysymyksiin. Cinahl- ja Pubmed- tietokannoista löytyi useita satoja artikkeleita, joista valikoitui lopulta 16 (n=16) artikkelia, kun päällekkäiset hakutulokset poistettiin. Tässä opinnäytetyössä ei käytetty lainkaan manuaalista hakua.

Tähän opinnäytetyöhön valitut julkaisut on lueteltu taulukossa 2. Artikkeleista on lajiteltu taulukkoon tekijä(t), paikka, vuosi, menetelmä, otos, tutkimuksen tarkoitus, sekä keskeisimmät tulokset tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin viitaten.

Taulukko 2. Opinnäytetyöhön valitut julkaisut.

Tekijä(t):	Baraz ym.
Paikka, Vuosi:	Iran, 2015
Menetelmä:	haastattelu
Otos:	n=18
Tarkoitus:	Määrittää sairaanhoitajaopiskelijoiden oppimishaasteet harjoitteluympäristössä.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitteluyksikön ilmapiiri - Oppimistilanteet <p>1.1 <u>Edistää:</u> -</p> <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajan puutteellinen koulutus - Ympäristö joka ei tue oppimista
Tekijä(t):	Bjork ym.
Paikka, Vuosi:	Norja, 2014
Menetelmä:	Kysely
Otos:	n=184
Tarkoitus:	Tutkia opiskelijoiden mielipiteitä harjoitteluympäristöstä, jossa harjoittelu tapahtuu perinteisen sairaalaympäristön ulkopuolella.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u> -</p> <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan ja ohjaajan välinen läheinen suhde - Tarpeeksi aikaa hoitotoimenpiteisiin - Hyvä henkilökunnan tuki - Opiskelijan tuntee olevansa osa muuta henkilökuntaa - Työtehtävien laajuus <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Laadukkaan hoitohenkilökunnan puute - Koulutus ei vastaa käytännön harjoittelua
Tekijä(t):	Brynildsen ym.
Paikka, Vuosi:	Norja, 2014
Menetelmä:	Kysely
Otos:	n=206
Tarkoitus:	Tutkia opiskelijoiden kokemuksia kotisairaanhoidosta kliinisenä harjoitteluympäristönä
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u> -</p> <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kehittynyt teknologia - Mahdollisuus kehittää keskeisiä ja erikoistuneita hoitotyön taitoja - Riittävät resurssit - Laadukas henkilökunta, jolla on ajantasainen tieto - Opiskelijan ohjaajalta saama tuki - Koulutuksen ja harjoittelun välinen hyvä yhteistyö - Muiden opiskelijoiden samanaikainen harjoittelu samassa paikassa <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan tai henkilökunnan negatiiviset asenteet työhön - Ohjaajalta ei saa riittävästi tukea ja ammatillista keskustelua

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Choi ym.
Paikka, Vuosi:	USA, 2014
Menetelmä:	Kirjallisuuskatsaus
Otos:	n=20
Tarkoitus:	Selvittää sairaanhoitajien työ- ja harjoittelu ympäristöjen eroavaisuuksia erilaisissa yksiköissä.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa</u>: -</p> <p>1.1 <u>Edistää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön tuki ja tehokas johtajuus - Laadun kehittämisohjelmat - Jokaisen työntekijän osallistuminen positiivisen ympäristön luomiseen <p>1.2 <u>Heikentää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psykkinen väsymys
Tekijä(t):	Choi ym.
Paikka, Vuosi:	Korea, 2015
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=5
Tarkoitus:	Selvittää AEMR-ohjelman (Academic Electronic Medical Record) hyödyllisyyttä ennen kliiniseen harjoitteluun hakeutumista.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa</u>: -</p> <p>1.1 <u>Edistää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - AEMR-ohjelman käyttö harjoittelupaikassa --> Potilastiedot nopeasti ja täsmällisesti saatavilla --> Nopea tietojen tallentaminen --> Potilastiedon helppokäyttöisyys <p>1.2 <u>Heikentää</u>: -</p>
Tekijä(t):	Del Prato ym.
Paikka, Vuosi:	USA, 2011
Menetelmä:	Kirjallisuuskatsaus
Otos:	n=17
Tarkoitus:	Selvittää opiskelijoiden harjoittelu ympäristön merkitystä stressin syntymiseen, sekä opiskelijan ja opetushenkilökunnan välisen vuorovaikutuksen vaikuttavuutta stressin syntyyn. Tarjoaa keinoja lievittää stressiä opiskelun ohella.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa</u>: -</p> <p>1.1 <u>Edistää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tunnistetaan entuudelta mahdolliset stressiä aiheuttavat tekijät ja pyritään minimoimaan ne harjoittelu ympäristössä - Ohjaaja ja muu henkilökunta tunnistavat opiskelijan voimavarat - Huolehtiva ilmapiiri - Psykkinen tuki - Positiivisen palautteen antaminen. <p>1.2 <u>Heikentää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan huono suhde opetushenkilökuntaan - Opiskelijan tulee suoriutua itselle tuntemattomista hoitotoimenpiteistä ja laitteista - Opiskelijoiden ylityöllistäminen harjoittelupaikassa - Opiskelijalle luodaan liian korkeat odotukset, kun ympäristö on uusi - Ohjaaja ei tue opiskelijaa riittävästi. Opettajan liiallinen oppilaan valvominen ja silmälläpitäminen, sekä liiallisten kysymysten esittäminen ja jatkuva kritisointi.

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Fotheringham ym.
Paikka, Vuosi:	Iso-Britannia, 2015
Menetelmä:	Kysely
Otos:	n=130
Tarkoitus:	Kartoittaa uusien ja vanhojen yksiköiden tarjoamien oppimiskokemusten eroja.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Työskentely osana moniammatillista tiimiä - Sairaanhoidajan rooliin samaistuminen - Mahdollisuus kommunikoida potilaiden ja henkilökunnan kanssa - Ongelmanratkaisukeskeinen lähestyminen tilanteisiin - Mahdollisuus sisäistää ja osallistua dokumentointiin ja kirjaamiseen - Opiskelija pääsee kehittämään terapeutista suhdetta potilaisiin ja ammatillista suhdetta henkilökuntaan - Opiskelijalle kerrotaan toimipaikan turvallisuusmenettelyistä - Opiskelija saa tiedon laillisista, eettisistä ja ammatillisista tekijöistä harjoitteluympäristössä <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Koulussa opittua tietoa pääsee soveltamaan käytäntöön. - Laajasti erilaisia oppimistilanteita - Opiskelijalla mahdollisuus parantaa ja harjoittaa sairaanhoidajan kykyä. - Opiskelijan pääsy monipuolisesti erilaisiin oppimisympäristöihin ja pienempiin erikoistuneisiin yksiköihin. - Harjoitteluympäristön ja teorian kohtaaminen. - Henkilökunnan riittävä tuki <p>1.2 <u>Heikentää:</u> -</p>
Tekijä(t):	Heidari ym.
Paikka, Vuosi:	Iran, 2015
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=150
Tarkoitus:	Tutkia sairaanhoitaja opiskelijoiden näkemyksiä klinisestä harjoittelusta.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajan ja henkilökunnan odotukset opiskelijaa kohtaan - Ohjaajan kyky käsitellä opiskelijan ongelmia ja stressiä - Koulutuksen tavoitteet - Ohjauksen taso - Harjoitteluympäristön haasteet <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajalla ymmärrys tekijöistä, jotka vaikuttavat harjoitteluympäristön laatuun - Opiskelija perehdytetään käytännön työhön - Ongelmien varhainen tunnistaminen - Ollaan tietoisia opiskelijan odotuksista - Opiskelijan annetaan osallistua päätöksentekoon sekä potilaan hoidon suunnitteluun <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Teoreettinen opetus ja käytännön harjoittelu eivät kohtaa - Kyvykkäitä ohjaajia ei ole saatavilla, eikä harjoittelulle ole luotu tavoitteita - Puute tarpeellisista laitteista - Henkilökunnan yhteistyön puute - Opiskelijat eivät pääse osallistumaan toimenpiteisiin - Opiskelija ei täytä harjoitteluun pääsyyn vaadittavia kriteereitä - Oppimistilanteiden puute - Tuen puute

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Hunt ym.
Paikka, Vuosi:	Kanada, 2012
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=37
Tarkoitus:	Tutkia kohteliaisuuden merkitystä ja luonnetta kliinisissä opettamisympäristöissä.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa</u>:</p> <p>1.1 <u>Edistää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kohtelias käytös - Rauhallinen ja turvallinen ympäristö - Hyvä informaation kulku - Kunnioittava käytös <p>1.2 <u>Heikentää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Epäkohtelias käytös - Iso työntekijöiden lukumäärä - Korkea stressitaso - Yhteistyön puute ja konfliktit - Itsekurin puute
Tekijä(t):	Hägg-Martinell ym.
Paikka, Vuosi:	Ruotsi, 2014
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=98
Tarkoitus:	Tunnistaa opiskelijoiden näkemykset tekijöistä terveydenhuollonympäristössä, jotka edistävät opiskelijoiden ammatillista kasvua.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Johtajuus - Suunnittelu - Oppimisen organisointi - Työpaikkakulttuuri - Hierarkia - Kommunikaatio - Ohjaajan lähestymistapa opiskelijaa kohti - Ohjaajan innokkuus ja kyky luoda suhde - Palautteen anto <p>1.1 <u>Edistää</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Johtajuus, suunnittelu ja organisointi on linjattu tukemaan oppimista - Yhteisö hyväksyy oppilaat - Innokas ohjaaja - Ohjaaja mahdollistaa potilaskohtaamiset opiskelijalle - Ohjaaja antaa opiskelijalle mahdollisuuden ottaa vastuuta - Mahdollisuus kasvattaa ammatillista identiteettiä - Yksilöity oppimisprosessi - Mahdollisuus yhdistää teoreettinen tieto käytäntöön - Jokainen työntekijä antaa oman panoksensa oppimisen edistämiseen - Työpaikalla yhteiset linjaukset, rutiinit ja välineet joilla mahdolliset konfliktit ratkaistaan - Jokainen henkilö hyväksytään osaksi yhteisöä ja yhteiset päämäärät jaetaan - Opiskelijalla on käytössä ajankohtaiset välineet, kuten tietokoneet, työvaatteet ja hoitovälineet

(jatkuu)

Taulukko2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Hägg-Martinell ym.
Paikka, Vuosi:	Ruotsi, 2014
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=98
Tarkoitus:	Tunnistaa opiskelijoiden näkemykset tekijöistä terveydenhuollonympäristössä, jotka edistävät opiskelijoiden ammatillista kasvua.
Tulokset:	<p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija kokee turvallisuuden tunnetta - Ohjaaja esittää kysymyksiä harjoittelun aikana - Opiskelijalle annetaan puheenvuoroja ja asiaan kiinnitetään huomiota - Jos opiskelija tekee virheen, sitä pidetään oppimistilanteena - Osastonhoitaja luo opiskelijoille tunteen, että he ovat tervetulleita - Ohjaaja antaa mahdollisuuden työskennellä myös itsenäisesti - Ohjauskeskustelut jakson aikana - Opiskelijan ei tarvitse ottaa vastuuta kaikista vaikeimmista potilaista <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Henkilökunnan hierarkisuus - Ajan puute - Opiskelijoiden vähättely - Opiskelijan ei anneta ottaa osaa tiimityöhön - Ohjaajalla ei ole aikaa opiskelijalle harjoittelun aikana - Palautteen puute - Liikaa ohjaajia
Tekijä(t):	Killam ym.
Paikka, Vuosi:	Kanada, 2012
Menetelmä:	Q-metologinen kysely
Otos:	n=59
Tarkoitus:	Tuoda ilmi opiskelijoiden näkökulmia kliinisen harjoittelun turvallisuudesta. Tutkimus kuvaa neljännen vuoden opiskelijoiden näkökantoja siitä, millainen on turvaton harjoitteluympäristö.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rakenteellinen ympäristö - Ohjaajan ja opiskelijan välinen suhde - Kliinisen ohjaajan rooli <p>1.1 <u>Edistää:</u> -</p> <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijat opetetaan tekemään töitä huolimattomasti ja mahdollisimman nopeasti - Opiskelija saa hyvää palautetta, vaikka kliininen osaaminen olisikin huonoa - Oleelliset tiedot potilaista jätetään kertomatta - Opiskelijan tiedon puute - Huono kommunikaatio - Teoria ja käytäntö eivät vastaa toisiaan - Opiskelijoille asetetaan liian korkeat odotukset - Vajavainen kirjaaminen

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Morphet ym.
Paikka, Vuosi:	Australia, 2014
Menetelmä:	Havainnointi
Otos:	n=38
Tarkoitus:	Kuvata kahden erilaisen kliinisen harjoitteluympäristön vaikutuksia oppimiseen.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan itseluottamus ja kommunikaatio - Harjoitteluympäristön kiinnostavuus <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Moniammatillinen työyhteisö ja mahdollisuus tiimityöskentelyyn - Opiskelijan oman ammatillisen roolin ymmärtäminen - Muun henkilökunnan roolin ymmärtäminen - Hyvin organisoitu ja asianmukainen perehdytys - Opetusmenetelmät oppimista edistäviä - Hyvin organisoitu kliininen ympäristö - Opiskelijalle annetaan selkeä kuva siitä, mitä häneltä odotetaan - Koulussa opittu teoria ja käytännön työ kohtaavat - Tarkoituksenmukaiset oppimistilanteet - Opiskelija hyväksytään osana yhteisöä - Ohjaajan ystävällisyys ja helposti lähestyttävyyys ja häneltä on helppo kysyä neuvoa - Opiskelijalla yleinen ymmärrys terveydenhuollon toimintaperiaatteista - Opiskelija ymmärtää potilaan roolin päätöksenteossa <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liiallinen ohjaus - Opiskelijalla liian raskas työtaakka
Tekijä(t):	Papastavrou ym.
Paikka, Vuosi:	Kypros, 2016
Menetelmä:	Psykometrinen koe
Otos:	n=463
Tarkoitus:	Selvittää harjoitteluympäristön tehokkuutta oppimisympäristönä.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osastonhoitajan johtamistyyli - Osaston toimitilat. - Sairaalan ja osaston erikoisala - Harjoittelun pituus - Opiskelijan ja ohjaajan väliset tapaamiset <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ammattiopettajan rooli harjoittelussa - Opiskelijoiden tasavertainen kohtelu suhteessa muihin työntekijöihin, sekä molemminpuolinen kunnioittaminen - Ympäristö tukee opiskelijan oppimista fyysisellä, psyykkisellä ja kognitiivisella tasolla - Kunnioittava ja hyvä ympäristö, joka sisältää runsaasti oppimistilanteita - Henkilökunnan helppo lähestyttävyyys - Henkilökunnan aito kiinnostus opiskelijan ohjausta kohtaan - Opiskelijaa puhutellaan omalla nimellä - Riittävästi mielekkäitä ja moniulotteisia oppimistilanteita - Rakentavan palautteen saaminen - Osaston hoitofilosofia selkeästi määritelty - Ongelmaton tiedonsiirto potilashoidossa - Kirjaaminen osastolla on selkeää <p>1.2 <u>Heikentää:</u> -</p>

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Pereira ym.
Paikka, Vuosi:	Brasilia, 2014
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=86
Tarkoitus:	Kartoittaa sairaanhoitajaopiskelijoiden sairaalaharjoittelujen aikaista stressiä ja sen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajanhallinta <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija on tietoinen erilaisista stressinhallintamenetelmistä harjoittelun aikana - Ammatillinen kommunikointi - Opiskelija saa osallistua potilaan hoitoon <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan stressi - Opiskelijan tiedonpuute uusien teknologisten laitteiden käytöstä
Tekijä(t):	Sykes ym.
Paikka, Vuosi:	Iso-Britannia, 2012
Menetelmä:	Haastattelu
Otos:	n=9
Tarkoitus:	Arvioida nykyisten harjoitteluympäristöjen hyödyllisyyttä valmistuville sairaanhoitajaopiskelijoille.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoittelun pituus - Ohjaajan valmistautuminen - Opiskelijan valmistautumien ennen harjoittelua <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan riittävä perehdytys ja opetus - Opiskelijan tarkoituksenmukainen sijoittaminen ympäristöön - Opiskelija pääsee työskentelemään osana moniammatillista ja monitieteellistä tiimiä, eikä vain sairaanhoitajien kanssa - Työntekijöiden selkeä roolien jako - Työntekijöiden antaman tuki opiskelijoille - Opiskelija pääsee kokemaan sairaanhoitajuuden ja sen roolin <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asianmukaisten pätevien ohjaajien puute - Tuen puute - Opiskelija ei pääse mukaan neuvotteluihin asioiden arkaluonteisuuden vuoksi

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Tekijä(t):	Wallace
Paikka, Vuosi:	Iso-Britannia, 2011
Menetelmä:	Kirjallisuuskatsaus
Otos:	n=13
Tarkoitus:	kartoittaa tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden työharjoittelun laatuun.
Tulokset:	<p>1. <u>Vaikuttaa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijoiden, ohjaajien ja muun henkilökunnan välinen vuorovaikutus. - Opiskelijan oma kokemus harjoittelupaikasta. <p>1.1 <u>Edistää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijoiden rohkaiseminen. - Ohjaajan ja opettajan hyvä yhteistyö - Ohjaajan tietoisuus kurssien uudistuksista --> työelämän ja koulutuksen välinen kuilu mahdollisimman pieni - Opiskelijan ja ohjaajan tapaaminen mahdollisimman aikaisin, jos vuorovaikutuksessa kohdataan haasteita. - Opettajien ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoisuus opiskelijoiden herkkyydestä - Opiskelijoiden itseluottamuksen ja kestävyiden tukeminen <p>1.2 <u>Heikentää:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajan puutteellinen aika tukea opiskelijaa. - Ohjaajan kyvyttömyys raportoida opiskelijan osaamista - Ohjauksen puutteellisuus.

3 TULOKSET

3.1 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttavat tekijät harjoitteluympäristössä

Opiskelijoiden, ohjaajien ja muun henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus on yksi tärkeä sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttava tekijä harjoitteluympäristössä (Wallace 2011, 29; Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 198; Fotheringham ym. 2015, 99). Myös ohjaajan ja opiskelijan välinen suhde ja sen laatu on keskeinen tekijä (Killam ym. 2012, 6). Lisäksi se, annetaanko opiskelijalle mahdollisuus kommunikoida potilaiden kanssa ja luoda terapeutista suhdetta heihin, vaikuttaa oppimiseen. Ammatillisen suhteen kehittäminen henkilökuntaan on myös yksi osatekijöistä. (Fotheringham ym. 2015, 99.)

Kliinisen ohjaajan roolin on todettu vaikuttavan sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä (Killam ym. 2012, 6). Myös ammattiopettajan rooli harjoittelussa on tärkeä tekijä osana oppimista (Wallace 2011, 28; Papastavrou ym. 2016, 63). Myös ohjaajan valmistautuminen tulevaan harjoittelujaksoon on yksi oppimiseen vaikuttava tekijä (Sykes 2012, 415). Ohjaajan ja opiskelijan väliset tapaamiset, sekä ammattiopettajan rooli harjoittelujakson aikana vaikuttavat osaltaan harjoitteluympäristössä oppimiseen (Papastavrou 2016, 60–65). Se, miten kliininen ohjaaja lähestyy opiskelijaa, sekä ohjaajan innokkuus ja palautteen antaminen vaikuttavat opiskelijan oppimiseen. Lisäksi ohjaajan kyky luoda suhde opiskelijaan vaikuttaa oppimisen laatuun (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Ohjaajan ja henkilökunnan odotukset opiskelijaa kohtaan vaikuttavat oppimiseen. Lisäksi harjoitteluympäristön ohjaajan kyky käsitellä opiskelijan ongelmia ja stressiä vaikuttaa. Yleisesti myös ohjauksen tasolla on vaikutusta opiskelijan oppimiseen. (Heidari ym. 2015, 41).

Työskentelyä osana moniammatillista tiimiä ja opiskelijan samaistumista sairaanhoitajan rooliin sekä yksikön ongelmaratkaisukeskeistä lähestymistä tilanteisiin pidetään tärkeänä harjoitteluympäristössä oppimiseen vaikuttavana tekijänä. Vaikuttava tekijä on myös, osallistuuko opiskelija dokumentointiin ja kirjaamiseen harjoittelun aikana. Toimipaikan turvallisuusmenettelyiden selvittäminen opiskelijalle, sekä laillisten, ammatillisten ja eettisten tekijöiden selventäminen ovat yhteydessä harjoitteluympäristössä tapahtuvaan oppimiseen. (Fotheringham ym. 2015, 98–99).

Harjoitteluympäristössä oppimiseen vaikuttaa osaston toimitilojen korkealaatuisuus, sekä se, mihin hoitotyön alaan sairaala on erikoistunut (Papastavrou 2016, 68). Harjoitteluyksikön kokonaisrakenne vaikuttaa opiskelijan oppimiseen (Killam 2012, 6). Opiskelijan oma kokemus harjoittelupaikasta on tärkeä huomio arvioitaessa harjoitteluympäristöä (Wallace 2011, 29). Oppimisen laatuun vaikuttaa myös, miten paljon ja millaisia oppimistilanteita harjoitteluympäristö mahdollistaa (Baraz 2015, 2). Harjoittelujakson pituus vaikuttaa osaltaan oppimiseen (Sykes 2012, 415–416). Lisäksi työpaikkakulttuuri vaikuttaa opiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Ajanhallinta vaikuttaa osaltaan harjoitteluympäristöön ja siellä oppimiseen (Pereira ym. 2014, 430). Myös suunnitelmallisuus vaikuttaa sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Oppimiseen vaikuttaa osaltaan myös harjoitteluympäristön haasteet (Heidari ym. 2015, 42).

Opiskelijan itseluottamus, sekä harjoitteluympäristön kiinnostavuus vaikuttavat oppimiseen (Morphet 2014, 198–199). Opiskelijan valmistautuminen harjoittelujaksolle on yksi tekijä, joka vaikuttaa oppimiseen. Tutkimuksessa havaittiin, että motivaationpuute, sekä valmistautumatta jättäminen vähensivät sairaanhoitajan roolin oivaltamista. (Sykes 2012, 415–416.) Oppimisen organisointi vaikuttaa harjoitteluympäristössä oppimiseen. (Hägg-Martinell ym. 2014, 18). Oppimiseen vaikuttavat myös koulutuksen tavoitteet (Heidari ym. 2015, 41). Harjoitteluyksiköissä osastonhoitajaa pidetään avainhenkilönä laadun varmistuksessa ja se, onko osastonhoitajan tasavertainen muuhun tiimiin nähden, vaikuttaa osaltaan laatuun ja sitä kautta opiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä (Papastavrou 2016, 62). Johtajuus vaikuttaa niin ympäristöön kuin sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen (Hägg-Martinell ym. 2014, 15).

3.1.1 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistävät tekijät harjoitteluympäristössä

On tärkeää, että ammattiopettaja toimii hyvässä yhteistyössä harjoittelun ohjaajan kanssa (Wallace 2011, 28). Opiskelijoiden rohkaiseminen on tärkeämpää kuin opiskelijoiden akateemisen osaamisen ja kiinnostuksen vähättely (Wallace 2011, 28). Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistää, kun opiskelijoiden saama koulutus ja harjoitteluympäristö kohtaavat toisensa (Wallace 2011, 28; Brynildsen ym. 2014, 723; Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 199; Fotheringham ym. 2015, 97).

Harjoitteluympäristössä oppimista edistävänä tekijänä pidetään hyvää informaation kulkua, sekä ongelmattonta tiedonsiirtoa potilashoidossa (Hunt ym. 2012, 368; Papastavrou ym. 2016, 62). Osastolla tapahtuva selkeä kirjaaminen edesauttaa opiskelijan oppimista (Papastavrou ym. 2016, 62). Korealaisessa tutkimuksessa selvitettiin AEMR-ohjelman (Academic Electronic Medical Record) hyödyllisyyttä klinisen harjoittelun aikana. Tulokset osoittivat, että AEMR-ohjelman käyttö harjoittelupaikassa nopeutti tietojen tallentamista, sekä helpotti potilastiedon käsiteltävyyttä. Lisäksi ohjelman käyttö mahdollisti potilastietojen nopean ja täsmällisen saatavuuden. (Choi ym. 2015, 191–194.)

Edistävänä tekijänä pidetään, että harjoitteluympäristössä vallitsee huolehtiva ja kunnioittava ilmapiiri (Del Prato ym. 2011, 110; Papastavrou ym. 2016, 59). Opiskelijan oppimista harjoitteluympäristössä edistää myös, kun opiskelija hyväksytään osaksi yhteisöä (Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 200;). Tämä edesauttaa opiskelijan kokemaan turvallisuuden tunnetta (Hägg-Martinell ym. 2014, 19). Opiskelijan saama psyykkinen tuki onkin osatekijänä edistämässä oppimista (Del Prato ym. 2011, 111). Usean eri opiskelijan samanaikainen harjoittelu samassa yksikössä tehostaa opiskelijoiden oppimista. Jakson aikana opiskelijat pääsevät toimimaan yhteistyössä, sekä jakamaan ideoita, tietoa ja kokemuksia. (Brynildsen ym. 2014, 723.) Opiskelija kokee myös miellyttäväksi harjoitteluympäristön, jossa henkilökunta puhuttelee opiskelijaa tämän omalla nimellä (Papastavrou ym. 2016, 61). Muutenkin opiskelijan tasavertainen kohtelu suhteessa muihin työntekijöihin, sekä molemminpuolinen kunnioittaminen edistävät opiskelijoiden viihtyvyyttä harjoittelussa (Papastavrou ym. 2016, 59). Kun opiskelijat tuntevat kuuluvansa osaksi muuta henkilökuntaa, lisää se opiskelijoiden itseluottamusta ja motivaatiota (Bjork ym. 2014, 2960). Myös henkilökunnan helppo lähestyttävyyys edistää harjoitteluympäristössä oppimista (Papastavrou ym. 2016, 62).

Jokaisen työntekijän on tärkeää omalta osaltaan osallistua positiivisen ympäristön luomiseen (Choi ym. 2014, 1442). Myös osastonhoitajan luoma tervetullut tunne koettiin oppimista edistäväksi tekijäksi (Hägg-Martinell ym. 2014, 19). Henkilökunnan kohtelias ja kunnioittava käytös, sekä rauhallinen ja turvallinen ympäristö takaavat mielekkään oppimisympäristön opiskelijalle (Hunt ym. 2012, 366–368). Oppimista edistää, kun opiskelija saa asianmukaisen ja hyvin organisoidun perehdytyksen harjoittelujakson alussa (Sykes ym. 2012, 415; Morphet ym. 2014, 199; Heidari ym. 2015, 40). Lisäksi opiskelija saa selkeän kokonaiskuvan harjoittelustaan, kun

henkilökunnan odotukset tuodaan ilmi jo varhaisessa vaiheessa (Morphet ym. 2014, 199).

Henkilökunnan antama riittävä tuki opiskelijaa kohtaan edistää oppimista (Sykes ym. 2012, 415; Bjork ym. 2014, 2963; Choi ym. 2014, 1441; Fotheringham ym. 2015, 99; Papastavrou ym. 2016, 59). Tämä toteutuu, kun henkilökunnalla on aito kiinnostus ohjata opiskelijaa (Papastavrou ym. 2016, 62). Henkilökunnalla tulee olla laadukas ja ajantasainen tieto, jotta harjoitteluympäristö on korkealaatuinen (Brynildsen ym. 2014, 723). Opiskelija oppii paremmin, kun muut työntekijät antavat oman panoksensa harjoittelujaksolle. Tutkimuksessa todetaan myös, että opiskelijalle tulee antaa puheenvuoroja ja niihin tulee kiinnittää huomiota. (Hägg-Martinell ym. 2014, 16–19.)

Opiskelijan ja ohjaajan tulee olla hyvässä vuorovaikutuksessa keskenään (Bjork ym. 2014, 2963). Vuorovaikutusta edistää, kun ohjaaja on ystävällinen, helposti lähestyttävä ja häneltä on helppo kysyä neuvoa (Morphet ym. 2014, 199). Hyvä ohjaaja esittää kysymyksiä opiskelijalle harjoittelun aikana, sekä antaa mahdollisuuden työskennellä myös itsenäisesti (Hägg-Martinell ym. 2014, 19–20). Ohjaajan tulee olla myös innostunut ohjaamaan. On myös todettu, että ohjaajan ja opiskelijan väliset ohjauskeskustelut edistävät opiskelijan oppimista (Hägg-Martinell ym. 2014, 15–20.) Hyvä ohjaaja antaa opiskelijalle mahdollisuuden kohdata potilaita (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Ohjaajan tulee myös tukea riittävästi opiskelijaa koko harjoittelujakson ajan (Brynildsen ym. 2014, 723). Ohjaajan tulee olla tietoinen yleisistä tekijöistä, jotka vaikuttavat harjoitteluympäristön laatuun (Heidari ym. 2015, 39). Harjoittelujakson aikana on tärkeää, että opiskelijan annetaan osallistua päätöksentekoon sekä potilaan hoidon suunnitteluun (Heidari ym. 2015, 41). Tärkeäksi on myös todettu, että opiskelija ymmärtää potilaan roolin päätöksenteossa (Morphet ym. 2014, 199). Opiskelijan on tärkeää saada rakentavaa palautetta harjoittelustaan (Papastavrou ym. 2016, 63). Myös positiivisen palautteen antaminen tukee oppimista (Del Prato ym. 2011, 112).

Ammatillinen vuorovaikutus koetaan oppimista edistäväksi (Pereira ym. 2014, 432). Jos vuorovaikutuksessa kohdataan haasteita harjoittelun aikana, opiskelijan ja ohjaajan olisi suotavaa tavata mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näin ongelmat tunnistetaan riittävän ajoissa. (Wallace 2011, 29.) Jos taas työpaikalla ilmenee konflikteja tai yleisiä ongelmia vuorovaikutuksessa, on niidenkin tunnistaminen varhaisessa vaiheessa tärkeää. Lisäksi työpaikalla tulee olla yhteiset linjaukset ja välineet tällaisten ongelmien ratkaisemiseen. (Hägg-Martinell ym. 2014, 16; Heidari ym. 2015, 40.)

Opettajan ja terveydenhuollon ammattilaisten tulisi tiedostaa opiskelijan haavoittuvuus ja vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja joustavuutta (Wallace 2011, 29). Ohjaajan ja muun henkilökunnan on tärkeää tunnistaa opiskelijan voimavarat (Del Prato ym. 2011, 109–110). Hyvä harjoitteluympäristö mahdollistaa opiskelijan harjoittaa ja parantaa sairaanhoitajan kykyjä (Fotheringham ym. 2015, 99; Brynildsen ym. 2014, 723). Näihin kykyihin sisältyy mm. keskeinen hoitotyö, kädentaidot ja infektioiden torjunta, ravitsemuksen seuranta, fyysisen toimintakyvyn arvio, lääkehoito, vuorovaikutustaidot ja tilanteen hallinta (Brynildsen ym. 2014, 723).

Sairaanhoitajaopiskelijan pääsy monipuolisesti erilaisiin oppimisympäristöihin ja pienempiin erikoistuneisiin yksiköihin edistää oppimista (Fotheringham ym. 2015, 97). Lisäksi opiskelijan tarkoituksenmukainen sijoittaminen harjoitteluympäristöön on oppimista edistävä tekijä (Sykes ym. 2012, 414). Hyvin organisoitu klininen ympäristö vahvistaa opiskelijan oppimista. Opiskelijalla tulee myös olla ymmärrys terveydenhuollon toimintaperiaatteista. (Morphet ym. 2014, 199.) Osaston hoitofilosofian tulee olla selkeästi määriteltä (Papastavrou ym. 2016, 62). Harjoitteluympäristön tulee olla hyvin resursoitu ja oppimista edistää, kun opiskelijalla on riittävästi aikaa hoitotoimenpiteisiin (Bjork ym. 2014, 2963; Brynildsen ym. 2014, 723). Kehittynyt ja ajantasainen teknologia harjoitteluympäristössä edistää sen laatua (Brynildsen ym. 2014, 723; Hägg-Martinell ym. 2014, 19). Onkin tärkeää, että opiskelijalla on käytössä ajankohtaiset välineet, kuten tietokoneet, työvaatteet ja hoitovälineet (Hägg-Martinell ym. 2014, 19). Yksilöity oppimisprosessi helpottaa opiskelijaa sisäistämään tärkeitä asioita (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Myös moniammatillisuus harjoitteluympäristössä edistää opiskelijan oppimista. Sairaanhoitajaopiskelijan olisikin hyvä päästä työskentelemään osana moniammatillista tiimiä, eikä pelkästään sairaanhoitajien kesken. (Sykes ym. 2012, 414; Morphet ym. 2014, 198.) Sairaanhoitajaopiskelijan on tärkeää ymmärtää muun henkilökunnan rooli. Tätä edistää työntekijöiden selkeä roolien jako työympäristössä. (Sykes ym. 2012, 413; Morphet ym. 2014, 200.)

Koulussa opittua tietoa on tärkeää päästä soveltamaan käytäntöön (Fotheringham ym. 2015, 97). Opiskelijalla tulee olla riittävästi erilaisia oppimistilanteita, joiden tulee olla mielekkäitä ja moniulotteisia (Morphet ym. 2014, 199; Fotheringham ym. 2015, 99; Papastavrou ym. 2016, 65;). Opiskelijalla tulee olla myös laajoja työtehtäviä (Bjork ym. 2014, 2960). Opiskelijan on tärkeä saada osallistua potilaan hoitoon harjoittelujakson aikana (Pereira ym. 2014, 433). Salliva ilmapiiri, jossa opiskelijan tekemistä virheistä

keskustellaan avoimesti ja jossa virheet nähdään oppimistilanteina, edistää opiskelijan kokonaisvaltaista oppimista (Hägg-Martinell ym. 2014, 19). Opiskelijan odotuksiin harjoittelusta pystytään vastaamaan kattavasti, kun harjoittelupaikan henkilökunta on etukäteen tietoinen opiskelijan odotuksista (Heidari ym. 2015, 40). Tutkimukset osoittavat, että tehokas ja hyvin organisoitu johtajuus työpaikalla edistää sairaanhoitajaopiskelijan oppimista (Choi ym. 2014, 1442–1444; Hägg-Martinell ym. 2014, 15). Organisaatiolla on hyvä olla käytössä erilaisia laadunkehittämisohjelmia, sillä ne auttavat ylläpitämään harjoitteluympäristön laatua korkealla ja sitä kautta edistää oppimista (Choi ym. 2014, 1442).

Harjoittelu on onnistunut, kun opiskelija ymmärtää sairaanhoitajuuden ja sen roolin (Sykes ym. 2012, 414; Morphet ym. 2014, 200). Harjoitteluympäristössä oppiminen on hyvää myös silloin, kun opiskelijalla on mahdollisuus kasvattaa omaa ammatillista identiteettiään harjoittelun aikana (Hägg-Martinell ym. 2014, 15). On tärkeää, että opiskelijalla on mahdollisuus ottaa vastuuta hoitotyöstä. Ohjaajan tulee edesauttaa vastuun ottamista. On kuitenkin todettu, että opiskelijan ei ole hyvä ottaa vastuuta vaativimmista potilaista. (Hägg-Martinell ym. 2014, 15.) Harjoitteluympäristössä on tärkeää tunnistaa entuudestaan mahdollista stressiä aiheuttavat tekijät ja pyrkiä minimoimaan niitä (Del Prato ym. 2011, 109). Stressin ehkäisyssä onkin oleellista, että opiskelija on tietoinen erilaisista stressinhallintamenetelmistä harjoittelun aikana (Pereira ym. 2014, 432).

3.1.2 Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista heikentävät tekijät harjoitteluympäristössä

Sairaanhoitajaopiskelijan tiedonpuute heikentää oppimista harjoitteluympäristössä (Killam ym. 2012, 4). Jos opiskelija ei täytä harjoittelun pääsyyn vaadittavia kriteereitä, eikä harjoittelulle ole luotu lainkaan tavoitteita, oppiminen vaikeutuu. Tämän lisäksi opiskelijat eivät pääse käyttämään opittuja taitoja, jos he eivät pääse harjoittelunsa aikana osallistumaan toimenpiteisiin. (Heidari ym. 2015, 40.) Oppimistilanteiden puute vaikuttaakin heikentävästi oppimiseen (Heidari ym. 2015, 40). Oppimista heikentää myös, jos koulutus ei vastaa kliinistä harjoitteluympäristöä (Killam ym. 2012, 3; Bjork ym. 2014, 2964; Heidari ym. 2015, 40). Kun opiskelijaa ei tueta riittävästi, vaikuttaa se opiskelijan oppimista heikentävästi (Baraz ym. 2015, 1). Lisäksi tutkimukset osoittavat, että opiskelijan kokema stressi heikentää oppimista (Hunt ym. 2012, 367; Pereira ym. 2014, 430).

Harjoitteluympäristössä tapahtuvaa oppimista heikentää, jos kyvykkäitä ohjaajia ei ole saatavilla (Sykes ym. 2012, 414; Heidari ym. 2015, 40). Kun ohjaajan arviointi on puutteellista, eikä se vastaa opiskelijan osaamista, vaikuttaa se oppimiseen heikentävästi (Wallace 2011, 29). Myös laadukkaan hoitohenkilökunnan puute heikentää oppimista (Bjork ym. 2014, 2963). Jos opiskelijan ja henkilökunnan välinen keskustelu ei ole ammatillista, oppiminen heikentyy (Brynildsen ym. 2014, 723). Kun ohjaajia on liikaa, opiskelijan pitää todentaa samoja taitoja toistuvasti eri ohjaajille (Hägg-Martinell ym. 2014, 20). Kun taas opiskelijalle annetaan liiallista ohjausta, heikentää se oppimista (Morphet ym. 2014, 199). Toisaalta ohjauksen vähäisyys aiheuttaa opiskelijoille väärinymmärryksiä ja vaikuttaa sitä kautta oppimiseen heikentävästi (Wallace 2011, 29; Brynildsen ym. 2014, 723).

Opiskelijat kokivat haastavaksi, kun ohjaajalla ei ollut riittävää pätevyyttä ohjauksen toteuttamiseen (Baraz ym. 2015, 1). Ohjaajan puutteellinen aika ohjata opiskelijaa heikentää merkittävästi opiskelijan oppimista harjoitteluympäristössä (Wallace 2011, 29; Hägg-Martinell ym. 2014, 18). Opiskelijoiden ylityöllistäminen harjoittelupaikassa ei edistä oppimista ja työtaakkaa tulisi jakaa henkilökunnan keskuudessa (Del Prato ym. 2011, 111; Morphet ym. 2014, 200). Jos taas henkilökunnalla esiintyy psyykkistä väsymystä ja työtaakka on liian suuri, vaikuttaa se myös helposti harjoitteluympäristössä tapahtuvaan oppimiseen heikentävästi (Choi ym. 2014, 1442). Monesti opiskelijalle luodaan liian korkeat odotukset, jotka puolestaan vaikeuttavat opiskelijan selviytymistä harjoitteluympäristössä (Del Prato ym. 2011, 111; Killam ym. 2012, 6).

Sairaanhoitajaopiskelijan huono suhde opetushenkilökuntaan heikentää oppimista (Del Prato ym. 2011, 110). Huono kommunikaatio sekä yhteistyön puute eivät edistä opiskelijan oppimista (Hunt ym. 2012, 367; Killam ym. 2012, 7; Heidari ym. 2015, 40). Harjoittelupaikan työntekijöiden välisellä epäkohteliaalla käytöksellä on heikentävä vaikutus opiskelijan oppimiseen, sekä kliinisten opettajien työtyytyväisyyteen. Tutkimuksessa todetaan myös, että suuri työntekijöiden määrä lisää epäkohteliaisuutta muita työntekijöitä kohtaan. (Hunt. ym. 2012, 366.) Työpaikalla vallitseva työntekijöiden välinen hierarkia koetaan ruotsalaisessa tutkimuksessa harjoittelun laatua heikentäväksi. Samassa tutkimuksessa opiskelijat kokivat stressaavaksi ja alentavaksi, kun he eivät saaneet osallistua tiimityöhön, eikä ohjaajalla ollut riittävästi aikaa opiskelijalle harjoittelun aikana. Lisäksi opiskelijoiden vähättely ja palautteen puute koettiin oppimista heikentäväksi. (Hägg-Martinell ym. 2014, 18–20.)

Jos henkilökunta ei tue opiskelijaa, vaikuttaa se heikentävästi opiskelijan oppimiseen harjoittelun aikana (Del Prato ym. 2011, 109; Sykes ym. 2012, 415; Heidari ym. 2015, 42). Myös opiskelijan jatkuva silmälläpitäminen, liiallinen kysymysten esittäminen, sekä toistuva kritisointi heikentävät oppimista (Del Prato ym. 2011, 109). Harjoitteluympäristössä syntyy vaarallisia tilanteita, kun opiskelijat opetetaan tekemään töitä huolimattomasti ja mahdollisimman nopeasti. Ongelmia esiintyy myös, kun oleelliset tiedot potilaista jätetään kertomatta. Tutkimuksessa todetaan, että opiskelijan kuva omasta oppimisestaan vääristyy, kun opiskelija saa hyvää palautetta huonosta kliinisestä osaamisestaan huolimatta. (Killam ym. 2012, 6.) Myös henkilökunnan negatiiviset asenteet työtään kohtaan eivät edistä opiskelijan oppimista (Brynildsen ym. 2014, 723).

Tarpeellisten laitteiden puute heikentää harjoitteluympäristön laatua (Heidari ym. 2015, 40). Opiskelijalle syntyy stressiä, jos hänen tulee suoriutua uusista hoitotoimenpiteistä ilman minkäänlaista ohjausta, joka taas heikentää oppimista (Del Prato ym. 2011, 111). Myös uusien laitteiden käsitteleminen ilman perehdytystä ei edistä opiskelijan oppimista (Del Prato ym. 2011, 111; Pereira ym. 2014, 432).

3.2 Yhteenveto tuloksista

Sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä vaikuttaa monet eri tekijät liittyen työympäristöön, henkilöiden väliseen vuorovaikutukseen, organisaatioon ja itse opiskelijaan.

Työympäristössä oppimista edistävät korkealaatuiset tilat, ajantasaiset laitteet, sekä riittävät resurssit ja ajankäytön mahdollisuus. Lisäksi ilmapiiri, henkilökunnan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus, sekä ongelmakohtiin puuttuminen vaikuttavat harjoitteluympäristössä oppimiseen. Kliinisen ohjaajan rooli, opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde, ohjauskeskustelut, sekä ohjaajan ominaisuudet ovat oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. Myös organisaation sisäiset asiat, kuten johtajuus, osastonhoitajan rooli, sekä erilaiset laadunhallintamenetelmät luovat pohjaa onnistuneelle harjoittelujaksolle. Opiskelijan kokema stressi, huono perehdytys, sekä vähäinen ohjaus heikentävät oppimista. Opiskelijan saama riittävä tuki, sekä koulutuksen ja työelämän yhteen nivoutuminen taas edistävät sairaanhoitajaopiskelijan oppimista

Tämän opinnäytetyön tulokset on kuvattu kuvassa 1. Kuvasta tulee ilmi sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistävien ja heikentävien tekijöiden pääkohdat harjoitteluympäristössä.

Sairaanhoitajaopiskelijan oppiminen harjoitteluympäristössä



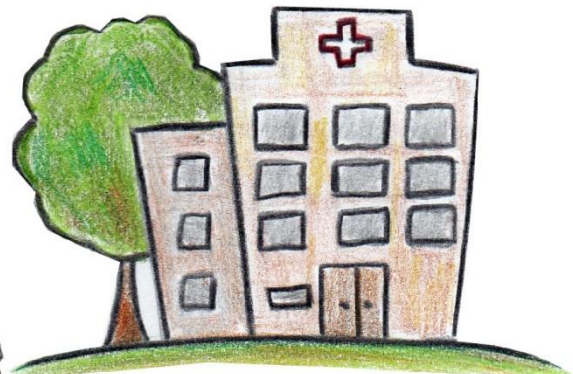
Sairaanhoitajaopiskelija

Edistävät tekijät

- Opiskelijan riittävä tietopohja
- Hyvä ohjaus ja perehdytys
- Ohjauskeskustelut
- Hyvä ilmapiiri
- Tuen ja avun saaminen
- Koulutus ja työelämä kohtaavat toisensa
- Laadukas johtajuus
- Korkealaatuiset tilat
- Riittävät resurssit



Työyhteisö ja vuorovaikutus



Työympäristö ja organisaatio

Heikentävät tekijät

- Opiskelijan kokema stressi
- Huono perehdytys
- Vähäinen ohjaus
- Huono kommunikaatio
- Opiskelijan jatkuva silmällä pitäminen ja liiallinen ohjaus
- Henkilökunnan negatiiviset asenteet työtä kohtaan
- Huonon tai vääristyneen palautteen antaminen
- Tarpeellisten laitteiden puute

© Matleena Heikkilä & Sonja Suolahti

Kuvio 1. Sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttavat tekijät harjoitteluympäristössä.

4 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Kaiken tieteellisen toiminnan ydin on tutkimuksen eettisyys. Tutkimusetiikka luokitellaan yleensä normatiiviseksi etiikaksi, joka vastaa kysymykseen oikeista säännöistä, joita tutkimuksessa tulee noudattaa. Tutkimuksen eettisyys on sitouduttu turvaamaan Suomessa Helsingin julistuksen (1964) mukaisesti. Helsingin julistus on laadittu alun perin lääketieteellisen tutkimuksen tarpeisiin, mutta sitä voidaan hyödyntää hyvin myös hoitotieteellisen tutkimuksen etiikan ohjeeksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 211–212.)

Lainsäädännön tehtävänä on antaa määräyksiä ja velvoittavia ohjeita. Etiikan tarkoituksena taas on puolustaa tärkeitä pidettyjä arvoja, eli mitä pidetään hyvänä ja moraalisesti oikeana. Luonteeltaan etiikka ei kuitenkaan ole samalla tavoin velvoittava kuin laki vaan sen ohjeet ovat suositusten mukaisia. (Heikkilä ym. 2008, 43.) Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) ja Terveystieteiden eettinen neuvottelukunta (ETENE) ohjeistavat Suomessa tutkimusetiikkaa Helsingin julistuksen ja kansallisen lainsäädännön lisäksi. Eettiset kysymykset kuuluvat koko tutkimukseen aiheen valinnasta aina tutkimustulosten raportointiin ja tutkimusaineiston säilyttämiseen saakka. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 227.)

Tämän opinnäytetyön kaikissa vaiheissa on huomioitu eettisyys. Tässä opinnäytetyössä ei ole varsinaisia eettisiä ongelmia, koska käytettävä aineisto on julkista tietoa ja opinnäytetyön aihe ei ole erityisen arkaluontoinen. Aiheen laatijana toimii Euroopan Sosiaalirahaston rahoittama Verkkovirta-hanke. Opinnäytetyön aiheen valinta perustui sen kiinnostavuuteen ja ajankohtaisuuteen. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden tekijänä on kahden tai useamman henkilön osallistuminen työn tekemiseen (Pudas- Tähkä & Axelin 2007, 46). Tässä opinnäytetyössä tekijöitä on kaksi, joka osaltaan lisää työn luotettavuutta. Lisäksi työn tekijöillä ei ole omien kokemusten tuomia ennakoasenteita työn aihetta kohtaan.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmista. Validiteetti kuvaa, onko tutkimuksessa mitattu juuri sitä mitä oli tarkoitus mitata. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189.) Pätevässä tutkimuksessa ei saisi olla systemaattista virhettä ja validiteetti tulisi huomioida jo tutkimusta suunniteltaessa. Tämä tarkoittaa mm. käsitteiden tarkkaa määrittelyä, aineiston keräämisen ja mittarin huolellista suunnittelua, sekä sen huomiointia, että

tutkimuskysymykset kattavat koko tutkimusongelman. (Vilkkä 2015, 193.) Tämän opinnäytetyön tulokset vastasivat opinnäytetyössä asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tuloksia saatiin laajasti ja jokaiseen tutkimuskysymykseen saatiin vastaus. Hakusanat suunniteltiin huolellisesti etukäteen ja suunnitteluun osallistui kaksi henkilöä. Suomenkieliset hakusanat käännettiin englanniksi ja englanninkielisten sanojen merkitys varmistettiin tarkasti monesta eri lähteestä, jotta merkitys pysyi samana.

Tietokantoina on käytetty suomalaisia, sekä kansainvälisiä hakujärjestelmiä, jotta tulokset ovat mahdollisimman globaalit. Tiedonhaku rajattiin vuosille 2011–2016, jotta saadut tulokset ovat mahdollisimman ajantasaiset. Haussa huomioitiin vain kokotekstinä saatavat maksuttomat julkaisut. Lisäksi tekijöiden kielitaidon rajallisuuden vuoksi tässä opinnäytetyössä käytettiin ainoastaan suomen- ja englanninkielisiä julkaisuja.

Reliabiliteetti viittaa tulosten pysyvyyteen ja se kuvaa mittarin kykyä tuottaa ei sattumanvaraisia tuloksia (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189). Sillä kuvataan myös sitä, että toistettaessa tutkimus saadaan täsmälleen sama mittaustulos tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus yhdessä muodostavat mittarin kokonaisluotettavuuden. (Vilkkä 2015, 194.) Tämän opinnäytetyön hakuprosessi on kuvattu tarkasti taulukossa 1. Taulukossa on kuvattu jokaisen hakusanan kohdalle osumamäärä, sekä otsikon, tiivistelmän ja kokotekstin perusteella valitut julkaisut. Tutkimus on helposti toistettavissa ja taulukossa havainnollistettu prosessi helpottaa saman mittaustuloksen saatavuutta.

Tässä opinnäytetyössä tuloksissa käytetyt artikkelit ovat julkaistu eri puolilla maailmaa: Euroopassa, Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Aasiassa ja Australiassa. Tähän perustuen voidaan saadut tulokset yleistää maailmanlaajuisiksi. Opinnäytetöiden ja tutkimusten tekemisessä eettiset seikat ovat merkittäviä. Tutkimusetiikassa on kyse useista valinta- ja päätöksentekotilanteista, joita tutkimuksen tekijän on ratkaistava tutkimusprosessin kaikissa eri vaiheissa. (Kylmä & Juvakka 2012, 137.)

5 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistäviä ja heikentäviä tekijöitä harjoitteluympäristössä systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen. Työn tavoitteena on tukea oppimista ja helpottaa opiskelijan siirtymistä työelämään. Työ toteutetaan systemaattista kirjallisuuskatsausta soveltaen.

Aineistoksi valikoitui 16 (n=16) kansainvälistä, englanninkielistä artikkelia. Artikkelit valittiin tutkimukseen sen perusteella, että ne vastasivat tutkimuskysymyksiin.

Moniammatillisen klinisen harjoittelun on todettu olevan hyvin tehokas tapa edistää tulevien terveysalan ammattilaisten yhteistyötoimintaa. Todellisessa hoitoympäristössä opiskelijat kokevat olevansa aidosti osa hoitotiimiä, jolloin aktiivisuus, itseohjautuvuus ja ongelmanratkaisukyky paranevat. Opiskelija muuttuu tällöin passiivisesta tiedon vastaanottajasta aktiiviseksi tiedon prosessoijaksi. (Koota ym. 2015, 2580.) Opiskelijoiden, ohjaajien ja muun henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus on yksi tärkeä sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen vaikuttava tekijä harjoitteluympäristössä (Wallace 2011, 29; Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 198; Fotheringham ym. 2015, 99). Tutkimusten mukaan henkilökunnalla, ohjaajalla, työympäristöllä, toimitiloilla ja osastonhoitajalla on kaikilla merkitystä harjoitteluympäristössä tapahtuvaan oppimiseen. Lisäksi sairaanhoitajaopiskelija itse vaikuttaa omaan oppimiseensa. Tutkimusten yhteenvetona voidaan todeta, että sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä vaikuttaa useat eri tekijät.

Ohjaajan ja henkilökunnan odotukset opiskelijaa kohtaan vaikuttavat oppimiseen (Heidari ym. 2015, 41). Kliinisen ohjaajan roolin on myös todettu vaikuttavan sairaanhoitajaopiskelijan oppimiseen harjoitteluympäristössä (Killam ym.2012). Tämä onkin ymmärrettävää, sillä kliinisellä ohjaajalla on keskeinen rooli sairaanhoitajaopiskelijan harjoitteluympäristössä ja oppimiseen vaikuttavana tekijänä. Opiskelijan itseluottamus, sekä harjoitteluympäristön kiinnostavuus vaikuttavat oppimiseen (Morphet 2014, 198–199). Edellä todettiin myös opiskelijan ja harjoitteluympäristön merkitys oppimistekijöissä. Harjoitteluyksiköissä osastonhoitajaa pidetään avainhenkilönä laadun varmistuksessa (Papastavrou 2016, 62). Johtajuus ja sen toimivuus on ymmärrettävästi keskeinen osa koko harjoitteluympäristön toimivuuden kannalta.

Sairaanhoitajaopiskelijan oppimista edistää, kun opiskelijoiden saama koulutus ja harjoittelu ympäristö kohtaavat toisensa (Wallace 2011, 28; Brynildsen ym. 2014, 723; Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 199; Fotheringham ym. 2015, 97). Useampi tutkimus todensi tämän olevan keskeinen edistävä tekijä sairaanhoitajaopiskelijan oppimisessa. Kun harjoittelu vastaa koulutusta, opiskelijan oppiminen täydentyy ja optimaalinen hyöty saavutetaan. Harjoittelu ympäristössä oppimista edistävänä tekijänä pidetään hyvää informaation kulkua, sekä ongelmatonta tiedonsiirtoa potilashoidossa (Hunt ym. 2012, 368; Papastavrou ym. 2016, 62). Jokainen työntekijä pystyy omalla panoksellaan vaikuttamaan tiedonkulkuun ja näin edistämään harjoittelu ympäristön toimivuutta.

Edistävänä tekijänä pidetään, että harjoittelu ympäristössä vallitsee huolehtiva ja kunnioittava ilmapiiri (Del Prato ym. 2011, 110; Papastavrou ym. 2016, 59). Opiskelijan oppimista harjoittelu ympäristössä edistää myös, kun opiskelija hyväksytään osaksi yhteisöä (Hägg-Martinell ym. 2014, 15; Morphet ym. 2014, 200). Jokaisen työntekijän tulisi olla mukana luomassa hyvää ilmapiiriä ja kohdella muita kunnioittavasti. Hyväksyvällä työyhteisöllä on kokonaisvaltainen merkitys oppimista edistävän harjoittelu ympäristön luomisessa. Kun sairaanhoitajaopiskelija kokee olevansa osa harjoittelupaikan yhteisöä, on oppiminen tehokkaampaa ja mielekkäämpää. Lisäksi opiskelijan motivaatio ja itsevarmuus kasvaa (Bjork ym. 2014, 2960). Harjoittelupaikassa työntekijöiden tulisi ottaa opiskelija avoimesti vastaan, jolloin opiskelija kokee yhteisöllisyyden. Opiskelijan tulisi tuntea olonsa turvallisiksi ja tervetulleeksi harjoittelussa, joten jokaisen työntekijän ja kliinisen ohjaajan tulisi varmistaa, että tämä toteutuisi. Näin pystytään edistämään opiskelijan oppimista. Työntekijöiden olisi tärkeä huomioida myös opiskelijan viihtyvyyttä harjoittelussa, koska opiskelijan positiiviset kokemukset edistävät oppimista ja vaikuttavat opiskelijan stressiin lieventävästi. Kun työntekijät kohtelevat opiskelijaa tasavertaisesti, opiskelijan viihtyvyys paranee (Papastavrou ym. 2016, 59).

Opiskelijan tulisi kokea harjoittelu selkeäksi ja ymmärtää keskeiset oppimiskohteet ja kokonaisuudet harjoittelun aikana. Oppimista edistää, kun opiskelija saa asianmukaisen ja hyvin organisoidun perehdytyksen harjoittelujakson alussa (Sykes ym. 2012, 415; Morphet ym. 2014, 199; Heidari ym. 2015, 40). Hyvä perehdytys mahdollistaa harjoittelun etenemisen suunnitelmallisesti ja näin edistetään harjoittelu ympäristön toimivuutta. Hyvällä perehdytyksellä pystytään myös ehkäisemään mahdollisia ongelmia harjoittelun aikana ja opiskelija pääsee heti alusta

alkaen toimimaan oikeaoppisesti. Osastonhoitajan tulisi myös osallistua opiskelijan perehdytykseen kertomalla osaston ja organisaation toiminnasta, jolloin opiskelijalle mahdollistuu kokonaiskuvan hahmottaminen. Myös osastonhoitajan luoma tervetullut tunne koettiin oppimista edistäväksi tekijäksi (Hägg-Martinell ym. 2014, 19).

Opiskelijan tulisi saada tukea koko harjoittelun ajan. Jos opiskelija kokee epävarmuutta osaamisestaan, tulisi hänellä aina olla mahdollisuus kysyä neuvoa ja saada palautetta työskentelystään. Henkilökunnan tulisi olla helposti lähestyttävä, jotta opiskelija ei kokisi isoa kynnystä kysymysten asettamisessa. Henkilökunnan aito kiinnostus ohjata opiskelijaa edistää opiskelijan oppimista (Papastavrou ym. 2016, 62). Henkilökunnan ajantasainen ja laadukas tieto mahdollistaa harjoitteluympäristön korkealaatuisuuden (Brynildsen ym. 2014, 723). Ajantasainen tieto mahdollistaa opiskelijalle parhaan mahdollisen oppimisen ja hyödyn.

Potilaita informoidaan harjoittelun periaatteista ja korostetaan erityisesti sitä, että vaikka opiskelijat toimivat harjoittelussa mahdollisimman itsenäisesti, tulee ohjaajien aina varmistaa opiskelijoiden toiminta ja potilasturvallisuus. Näin opiskelijat vastaavat potilaiden hoidosta kokonaisvaltaisesti. (Koota ym. 2015, 2580.) Yksi keskeinen elementti sairaanhoitajaopiskelijan harjoitteluympäristössä on ohjaus. Hyvä ohjaaja esittää kysymyksiä opiskelijalle harjoittelun aikana, sekä antaa mahdollisuuden työskennellä myös itsenäisesti (Hägg-Martinell ym. 2014, 19–20). Kysymyksiä esittämällä pystytään selvittämään opiskelijan tietotausta ja näin keskittymään olennaisiin asioihin, mikä edistää opiskelijan oppimista. Opiskelijan tulisi työskennellä myös itsenäisesti, jotta hänen ongelmanratkaisukykynsä paranee ja hän pystyy etsimään tietoa myös ilman apua. Harjoittelun aikana opiskelijalla tulisi kuitenkin aina olla mahdollisuus kysyä neuvoa, jolloin oppiminen tehostuu, eikä virheitä pääse sattumaan niin helposti. Ohjaajan tulee myös tukea riittävästi opiskelijaa koko harjoittelujakson ajan (Brynildsen ym. 2014, 723). Sairaanhoitajaopiskelijan ja ohjaajan tulisi käydä arviointikeskusteluja harjoittelun aikana, jotta oppiminen tehostuu ja harjoittelun tavoite saavutetaan.

Ammatillinen vuorovaikutus koetaan oppimista edistäväksi (Pereira ym. 2014, 432). Hyvä vuorovaikutus vaikuttaa kokonaisvaltaisesti harjoitteluympäristön ilmapiiriin ja sen toimivuuteen. Ammatillinen vuorovaikutus mahdollistaa tehokkaan ja toimivan työympäristön, jossa oppiminen on miellyttävää. Jokainen työntekijä ja sairaanhoitajaopiskelija itse pystyvät omalta osaltaan vaikuttamaan avoimen ja asianmukaisen vuorovaikutuksen luomisessa. Olisi tärkeää, että mahdolliset konfliktit ja

ongelmat vuorovaikutuksessa pystyttäisiin havaitsemaan ajoissa, jolloin niihin on helpompi puuttua ja löytää ratkaisut. Työpaikalla tulee olla yhteiset linjaukset ja välineet tällaisten ongelmien ratkaisemiseen. (Hägg-Martinell ym. 2014, 16; Heidari ym. 2015, 40.)

Henkilökunnan tulisi vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja tukea opiskelijaa harjoittelun eri vaiheissa. Tämä mahdollistaa positiivisen oppimisympäristön ja tukee opiskelijan oppimista. Ohjaajan ja muun henkilökunnan on tärkeää tunnistaa opiskelijan voimavarat (Del Prato ym. 2011, 109–110). Lisäksi olisi tärkeää, että sairaanhoitajaopiskelijalle mahdollistettaisiin pääsy erilaisiin oppimisympäristöihin, jolloin opiskelija saa mahdollisimman monipuolisen oppimiskokemuksen. Opiskelijalla tulee myös olla ymmärrys terveydenhuollon toimintaperiaatteista. (Morphet ym. 2014, 199.) Peruskäytäntöjen tunteminen parantaa opiskelijan oppimista ja kasvattaa ammatillista valmiutta sairaanhoitajana. Olisi myös tärkeää, että opiskelija pääsisi työskentelemään osana moniammatillista tiimiä, jolloin sairaanhoitajaopiskelija näkee työntekijöiden roolit ja oppii yhteistyön merkityksen terveydenhuollossa. Harjoitteluympäristössä tulisi myös olla riittävät resurssit ja välineet, mikä edistää opiskelijan oppimista. Kehittynyt ja ajantasainen teknologia harjoitteluympäristössä edistää sen laatua (Brynildsen ym. 2014, 723; Hägg-Martinell ym. 2014, 19).

Opiskelijalla tulee olla riittävästi erilaisia oppimistilanteita, joiden tulee olla mielekkäitä ja moniulotteisia (Morphet ym. 2014, 199; Fotheringham ym. 2015, 99; Papastavrou ym. 2016, 65;). Kun sairaanhoitajaopiskelija pääsee harjoitteluympäristössä hyödyntämään koulussa opittua tietoa, saavuttaa opiskelija parhaan mahdollisen opin ja hyödyn harjoittelusta. Ohjaajan tulisi pitää huolta, että opiskelija osallistuu potilaan hoitoon, eikä vain ole vierestä katsoja. Oppiminen on tehokkaampaa, kun opiskelija saa tehdä itse, vaikka ohjaaja olisikin seuraamassa tilannetta. Lisäksi harjoitteluympäristössä tulisi olla monipuolisia työtehtäviä opiskelijalle, jotta opiskelija pystyy kasvattamaan osaamistaan vahvaksi. Olisi myös tärkeää, että jos opiskelija tekee virheitä, ne nähtäisiin oppimistilanteina. Tällöin opiskelija pystyy rohkeammin toimimaan potilashoidossa. Harjoittelu on onnistunut, kun opiskelija ymmärtää sairaanhoitajuuden ja sen roolin (Sykes ym. 2012, 414; Morphet ym. 2014, 200). Sairaanhoitajaopiskelijan tulisi oppia myös ottamaan vastuuta, vaikka toimiikin opiskelijan roolissa harjoitteluympäristössä. On kuitenkin todettu, että opiskelijan ei ole hyvä ottaa vastuuta vaativimmista potilaista. (Hägg-Martinell ym. 2014, 15).

Jos opiskelija ei täytä harjoittelun pääsyyn vaadittavia kriteereitä, oppiminen vaikeutuu (Heidari ym. 2015, 40). Koulutuksen aikana tulee kiinnittää huomiota opiskelijan oman osaamisen ja harjoittelupaikan vaatiman osaamistason vastaavuuteen. Jos opiskelija joutuu harjoitteluun liian vähällä osaamisella, paineet ja stressi saattavat käydä liian suuriksi. Monesti opiskelijalle luodaan liian korkeat odotukset, jotka puolestaan vaikeuttavat opiskelijan selviytymistä harjoitteluympäristössä (Del Prato ym. 2011, 111; Killam ym. 2012, 6). Opiskelijan tiedonpuute saattaa heikentää myös potilasturvallisuutta ja kasvattaa klinisen ohjaajan vastuuta.

Tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat haastavaksi, kun ohjaajalla ei ollut riittävää pätevyyttä ohjauksen toteuttamiseen (Baraz ym. 2015, 1). On hyvin merkityksellistä, että ohjaus on laadukasta ja asiantuntevaa. Sairaanhoidajaopiskelijan saama oppi harjoittelussa pohjautuu paljolti ohjaajan antamaan opetukseen ja oppimistilanteisiin. Jos ohjaajan pätevyys on heikko, vaikuttaa se huomattavasti opiskelijan oppimista heikentävästi. Ohjaajan tulisi olla pätevä, mutta lisäksi hänellä tulisi olla aikaa ohjata opiskelijaa. Ohjaajan puutteellinen aika ohjata opiskelijaa heikentää merkittävästi opiskelijan oppimista harjoitteluympäristössä (Wallace 2011, 29; Hägg-Martinell ym. 2014, 18). Harjoitteluympäristössä koko henkilökunnalla on merkitystä sairaanhoidajaopiskelijan oppimiseen. Ihanteellisessa ympäristössä jokainen työntekijä tukee opiskelijaa tarvittaessa. On mahdollista, että ohjaaja ja opiskelija eivät aina ole samoissa työvuoroissa, jolloin muun henkilökunnan panostus korostuu. Jos henkilökunta ei tue opiskelijaa, vaikuttaa se heikentävästi opiskelijan oppimiseen harjoittelun aikana (Del Prato ym. 2011, 109; Sykes ym. 2012, 415; Heidari ym. 2015, 42).

Hoitotyön ohjatun harjoittelun onnistumisen kannalta on ensisijaisen tärkeää, että ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus tapahtuu sanallisesti. Ohjauskeskustelu on merkittävä osa hoitotyön ohjatun harjoittelun ohjaussuhdetta ja sen vaikutus harjoittelun onnistumiseen on huomattava. (Kostiainen & Hupli 2012, 3.) Toimiva terveydenhuolto edellyttää kykyä omaksua erilaisia yhteistyökäytäntöjä. Yhteistyön pohja luodaan opinnoissa, joten harjoitteluympäristöjen tulisi olla laadukkaita. Ammattiryhmien välinen yhteistyö on maailmanlaajuisesti nykypäivää, mutta tutkimusten mukaan Suomessa moniammatillinen harjoittelu ei kuitenkaan vielä ole pysyvä toimintatapa. Suomessa ammattien välinen yhteistyö ja palvelujärjestelmän tarpeiden huomioiminen niin hoitotyön kuin lääkärikoulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa ovat jääneet pienemmälle huomiolle. (Koota ym. 2015, 2580.)

Sairaanhoitajaopiskelijan harjoitteluympäristöön vaikuttavat monet eri tekijät, joita useat tutkimukset toivat esille. Niin organisaatiolla, harjoittelupaikan henkilökunnalla kuin sairaanhoitajaopiskelijalla itsellä on mahdollisuus edistää harjoitteluympäristössä tapahtuvaa oppimista. Hyvä ohjaus ja perehdytys, tukeva ilmapiiri, sekä koulutuksen ja työelämän kohtaaminen ovat avaintekijöitä opiskelijan oppimisen tukemisessa. Tuntemalla opiskelijan oppimista edistävät päätekijät, pystytään helpottamaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja parantamaan harjoitteluympäristön toimivuutta. Näin mahdollistetaan opiskelijalle monipuolinen tietotausta ja luodaan entistä vahvempia ammattilaisia terveydenhuoltoalalle. Korkealaatuinen harjoitteluympäristö tulee nähdä osana laadukasta terveydenhuoltoa.

Tässä opinnäytetyössä käytetyt tutkimusartikkelit ovat peräisin useista eri maanosista. Jatkossa voitaisiin tutkia eri maiden sekä maanosien harjoitteluympäristöjen laadun eroavaisuuksia. Myös Afrikan terveydenhuollon harjoitteluyksiköiden toimivuus olisi mielenkiintoista selvittää jatkotutkimuksena. Opiskelijan omia kokemuksia harjoittelusta ja siellä tapahtuvasta oppimisesta voitaisiin kartoittaa haastattelu- tai kyselytutkimuksella, jolloin saataisiin yksilöllisempiä ja opiskelijalähtöisiä tuloksia. Näillä jatkotutkimuksilla pystyttäisiin tukemaan opiskelijan oppimista ja tehostamaan harjoitteluympäristöjen toimivuutta entistä enemmän.

6 LÄHTEET

- Baraz, S.; Memarian, R. & Vanaki, Z. 2015. Learning challenges of nursing students in clinical environments: A qualitative study in Iran. *Journal of education and health promotion*. Vol. 4, No 54, 1-9.
- Bjork, I.; Berntsen, K.; Brynildsen, G. & Hestetun, M. 2014. Nursing students' perceptions of their clinical learning environment in placements outside traditional hospital settings. *Journal of clinical nursing*. Vol. 23, No 19-20, 2958–2967.
- Brynildsen, G.; Bjork, I.; Berntsen, K. & Hestetun, M. 2014. Improving the quality of nursing students' clinical placements in nursing homes: An evaluation study. *Nurse Education in Practice*. Vol. 14, No 6, 722-728.
- Choi, J. & Boyle, D. 2014. Differences in nursing practice environment among US acute care unit types: A descriptive study. *International journal of nursing studies*. Vol. 51, No 11, 1441–1449.
- Choi, M.; Lee, H. & Park, J. 2015. Usability of academic electronic medical record application for nursing students' clinical practicum. *Healthcare informatics research*. Vol. 21, No 3, 191-194.
- Del Prato, D.; Bankert, E.; Grust, P. & Joseph, J. 2011. Transforming nursing education: a review of stressors and strategies that support students' professional socialization. *Dovepress Journal: Advances in Medical Education and Practice*. Vol. 5, No 2, 109-116.
- Fotheringham, D.; Lamont, D.; Macbride, T. & MacKenzie, L. 2015. Linking theory to practice in introductory practice learning experiences. *Nurse education in practice*. Vol. 15, No 2, 97-102.
- Heidari, M. & Norouzadeh, R. 2015. Nursing students' perspectives on clinical education. *Journal of advances in medical education & professionalism*. Vol. 3, No 1, 39–43.
- Heikkilä, A.; Jokinen, P. & Nurmela, T. 2008. *Tutkiva kehittäminen*. Helsinki: WSOY.
- Hunt, C. & Marini, Z. 2012. Incivility in the practice environment: A perspective from clinical nursing teachers. *Nurse education in practice*. Vol. 12, No 6, 366-370.
- Hägg-Martinell, A.; Hult, H.; Henriksson, P. & Kiessling, A. 2014. Students perceive healthcare as a valuable learning environment when accepted as a part of the workplace community. *Education for health*. Vol. 27, No 1, 15–22.
- Johansson, K. 2007. Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson, K.; Axelin, A.; Stolt, M. & Ääri, R. (toim.) *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Digipaino: Turun Yliopisto.
- Kaartinen-Koutaniemi, M. 2001. Korkeakouluopiskelijoiden harjoittelun kehittäminen: Helsingin yliopiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Lahden ammattikorkeakoulun benchmarking-projekti. Helsinki: Edita.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Killam, L.; Montgomery, P.; Raymond, J.; Mossey, S.; Timmermans, K. & Binette, J. 2012. Unsafe clinical practices as perceived by final year baccalaureate nursing students: Q methodology. *BMC Nursing*. Vol. 11, No 26, 1-13.
- Koota, E.; Castrén, M.; Torppa, K. & Pitkäranta, A. 2015. Yhteistyöllä kohti parempaa osaamista. *Lääkärilehti*. Vol. 40, No 70, 2580.

- Kostiainen, J. & Hupli, M. 2012. Ohjaajan ja opiskelijan välinen ohjauskeskustelu ohjatussa harjoittelussa – käsiteanalyysi hybridisen mallin mukaan. *Hoitotiede*. Vol. 25, No 1, 3.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Laki ammattikorkeakouluopinnoista 255/1995. Helsinki. Opetusministeriö. 8.3.1995.
- Leino-Kilpi, H. 2007. Kirjallisuuskatsaus – tärkeää tiedonsiirtoa. Teoksessa Johansson, K.; Axelin, A.; Stolt, M. & Ääri, R. (toim.) *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Digipaino: TurunYliopisto.
- Morphet, J.; Hood, K.; Cant, R.; Baulch, J.; Gilbee, A. & Sandry, K. 2014. Teaching teamwork: an evaluation of an interprofessional training ward placement for health care students. *Dovepress Journal: Medical Education and Practice*. Vol. 25, No 5, 197-203.
- Papastavrou, E.; Dimitriadou, M. & Tsangari, H. 2016. Psychometric testing of the Greek version of the clinical learning environment-teacher (CLES+T). *Global Journal of Health Science*. Vol. 8, No 5, 59-70.
- Pereira, F.; Caldini, L.; Miranda, M. & Caetano, J. 2014. Assessment of stress in the inclusion of nursing students in hospital practice. *Invest EducEnferm*. Vol. 32, No 3, 430–437.
- Salonen, P. 2007. Harjoittelusta AMK-opintojen kuningas: harjoittelun kehittämishankkeen 2004–2006 loppuraportti. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Suhonen, R.; Axelin, A. & Stolt, M. 2015. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Stolt, M.; Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Juvenes Print-TurunYliopisto.
- Sykes, C. & Urquhart, C. 2012. Pre-registration nurse placements in general practice: an evaluation. *Practicenursing*. Vol. 23, No 8, 413–418.
- THL 2014. Laatu. Viitattu 13.4.2016 www.thl.fi > Aiheet > Laatu ja potilasturvallisuus > Laatu.
- Vilka, H. 2015. *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Wallace, B. 2011. Assessment of nursing students in practice environments. *Mental health practice*. Vol. 15, No 3, 28-29.